

Olje- og energidepartementet
pb. 8148 Dep.
0033 OSLO

Deres referanse:
22/960

Vår referanse:
2022/5820 4

Saksbehandler:
Asmund Bråtekas

Dato:
23.09.2022

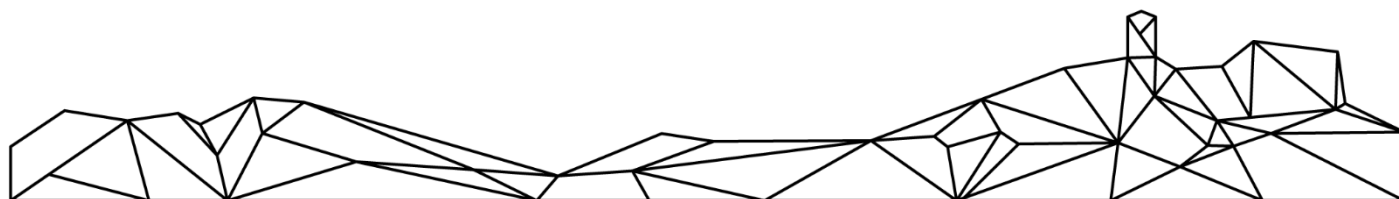
Høringsuttalelse. NOU 2022: 6 "Nett i tide - om utvikling av strømmettet"

Halden kommunestyre fattet følgende vedtak i 11 punkter, som høringsuttalelse til NOU 2022: 6 «Nett i tide- om utvikling av strømmettet».

***

1. Regionalt behov for raskere strømmettutbygging enn i dag

Det er avgjørende for kommunene i Søndre Viken-regionen med rask vurdering og implementering av virkemidler for hurtigere strømmettutbygging, balansert med at andre hensyn ivaretas. Regionen har behov for rask strømmettutbygging særlig i regionalnettet. På sikt har vi behov for økt overføring mellom prisområder, kombinert med økt kraftproduksjon, for å realisere det grønne skiftet. Forslagene i Strømmettutvalgets NOU må suppleres med ytterligere virkemidler. Søndre Viken utgjør en av Norges største industriregioner med 180.000 innbyggere. Ivaretagelse av eksisterende arbeidsplasser og ny arbeidsplassutvikling er svært viktig i regionen, også i nasjonal sammenheng. Næringslivet har stor industrikompetanse og lang erfaring med sirkulær økonomi og industriell symbiose, altså det å utnytte hverandres overskuddsressurser. I tillegg har regionen høgskole, fagskole og svært anerkjente kompetansemiljøer som bidrar inn i det grønne skiftet og legger til rette for kompetansetilgang til bedrifter.

Regionen ligger sentralt i Norge og er «porten» til Europa via både sjø og vei, som er dit mesteparten av

Postadresse

Halden kommune
Postboks 150, 1751 Halden

Besøksadresse

Storgt. 8, 1771 Halden

Halden.kommune.no

Facebook.com/halden.kommune.no

Postmottak@halden.kommune.no

Bank

5315.05.15218

Org.nr.

959 159 092

Norsk eksport går. Vår eksisterende industri har som i landet ellers behov for å elektrifisere. Alternativt vil de forlate regionen eller fortsette å benytte fossil energi. Lykkes klimapolitikken vil fossil energi bli for dyr. Elektrisitet trengs dessuten til nye næringer og arbeidsplasser. Spesielt utviklingen av nye næringsområder trenger forutsigbarhet og tidlig infrastrukturbygging. I regionen utvikles et av Europas største kommende industriområder på nær 1000 mål. Dette er sentralt for utviklingen av hele regionen. Regionen venter dessuten store nye effektbehov til omlegging av transportsektoren, og energikrevende karbonfangst og -lagring er aktuelt for flere anlegg i regionen. Alt dette risikerer å bli låst til dyr fossil energi eller skrinlagt uten reelle og tilstrekkelige fornybare alternativer. Dette vil kunne få konsekvenser for CO2 utslipp og/eller arbeidsplasser og for verdiskapingen ikke bare i et lokalt perspektiv, men også nasjonalt. Overføringen av elektrisitet er i ferd med å bli en flaskehals for elektrifiseringen i vår region. Regionen nærmer seg kapasitetstaket på overføring, som innebærer at de neste store prosjektene ikke vil få tilført kraft på mange år. Regionalnetteier Elvia viser til at det generelt tar 10 år eller mer å oppgradere kraftnettet under dagens rammevilkår. Halden kommune mener at det er alt for lang tid. Kommunene i regionen har satt seg ambisiøse klimamål som er i tråd med Parisavtalens ambisjoner og vil bidra til å nå nasjonale mål. Kommunedirektøren ser ikke hvordan vi skal oppnå disse uten økt overførsel av elektrisitet. Dette vil dessuten kraftig begrense vårt lokale bidrag i klimaomstillingen nasjonalt, og vanskeliggjøre ambisjonene om 55 prosent kutt hjemme sammenliknet med 1990.

2. Forslagene for å oppnå redusert ledetid

Halden kommune støtter utvalgets forslag for å redusere ledetiden for nettutbygging gjennom raskere planlegging og konsesjonsbehandling. Dette gjelder forslag som digitalisering, mulighet for parallelle prosesser betinget anleggskonsesjon, tidlig dialog med interessenter og tidlige utredninger. Kommunedirektøren vil påpeke at en kommune skal ivareta mange interesser. Eksempler på dette er klimaomstillingen, by- og områdeutvikling, regionens behov for strømnetskapasitet og hensyn til natur og kulturminner. Tilrettelegging for næringsutvikling og ivaretagelse av innbyggernes velferdsbehov er andre viktige områder. Kommuner er i dag både høringspart og har innsigelsesmyndighet i de typer saker som NOUen omhandler. Kommunen ser det som særlig positivt at utvalget anbefaler krav til godt forarbeid og tidlig dialog blant annet med kommuner, og at nettselskapene ser sine planer opp mot kommunenes arealplaner så tidlig som mulig. Halden kommune støtter forslaget om at NVE stiller krav i veileder om nettselskapenes forarbeider og kontakt med berørte interesser. Videre er det positivt at utvalget «legger til grunn at tiltak som innføres for å redusere tiden det tar å planlegge, konsesjonsbehandle og bygge nettanlegg, ikke må gå på bekostning av viktige demokratiske prinsipper.» Eksempelvis er tidlig ivaretagelse av kulturminneverdier en naturlig del av et godt, kvalitetssikret beslutningsgrunnlag. Dersom kulturminneverdier ikke ivaretas tidlig kan det føre til tidstap, økt usikkerhet og konfliktnivå lengre frem. Natur- og miljøverdier er gjennomgående vektlagt i NOUen, mens kulturminneverdier nevnes i langt mindre grad. Kommunedirektøren mener at kulturminneverdier burde vært vektlagt i større grad. Et tema som bør vurderes tidlig og i nært samarbeid med kommunen, er behovet av å legge infrastruktur i bakken i områder med stor pågang, liten plass og med verdifull vegetasjon. Halden kommune vil påpeke at mange av de foreslåtte endringene innebærer at regionalnettselskap skal ta mer ansvar, og at det skal utarbeides tydelige retningslinjer til nettselskapene. Dette kan føre til økt ressursbehov hos nettselskapene og konsulentmiljøer

de benytter, som allerede i dag har begrenset kapasitet. Utvalget peker selv på denne utfordringen i beskrivelsen av muligheten for betinget anleggskonsesjon. Halden kommune er bekymret for at en implementering av forslagene kan medføre at prosjekter tar lengre tid for vår region. Det forutsettes at det er tatt høyde for det økte ressursbehovet når strømnnettutvalget velger ikke å anbefale endringer i inntektsreguleringen til nettselskap.

3. Langtidsplanlegging og involvering av kommunen

Bedre og reell langtidsplanlegging av strømnettet blir vesentlig. Statnett har nylig innført områdeplanlegging som grep for utvikling av sitt nett. Dette gjør Statnett for å få mer helhetlig planlegging av nett- og systemutvikling, effektivisere prosesser, styrke koordineringen av utviklingen med de andre nettnivåene og bedre involveringen av eksterne. Statnett har ambisjon om at områdeplanene skal gi rammer for prosjekter og igangsettelse slik at de reduserer tidsbruken som i dag går med for å håndtere beslutningsdokumenter for hvert enkelt tiltak. Utvalget har tiltro til områdeplaner som grep, og peker blant annet på at Statnetts områdeplaner kan bidra til bedre koordinering mellom Statnett og underliggende nettselskaper. Det vil dessuten arrangeres regionale dialogmøter av Statnett og de regionale nettselskapene, der regionale og lokale interessenter deltar. Halden kommune ser fram til å få erfaring med Statnetts arbeid med områdeplaner. Regionale kraftsystemutredninger (KSU) er langtidsplanleggingssystemet for regionalnettet. Utvalget peker på varierende praksis mellom utredningsområdene når det gjelder involvering av interessenter. Utvalget foreslår å identifisere beste praksis og legge føringer basert på dette, noe Kommunedirektøren støtter. Gode arenaer der kommunene og samfunnsaktører har anledning til å fremlegge og diskutere informasjon med nettselskapene er nødvendig. Nettselskapene trenger informasjon om planlagt næringsutvikling, områdeutvikling, arealplaner, kommunens og samfunnsaktørers planer for klimaomstilling og elektrifisering. Slike møteplasser eller andre måter for informasjonsutveksling bør også finne sted utenom prosessene med langtidsplanlegging og Statnetts områdeplaner. Kommunene og aktører som næringsforeninger har generelt behov for oversikt over ledig kapasitet i strømnettet og nettselskapenes planer. Både nettselskapene og kommunene bør være bevisste på hvilke fagområder i kommuneadministrasjonen som involveres slik at kommunens mange ansvarsområder ivaretas på arenaer for samarbeid og informasjonsutveksling. Vi vil også anbefale at eventuelle næringsforeninger involveres i dette. Både kommune og næringsforening kan utgjøre en ressurs ikke kun for kraftsystemutredning, men også for eksempel til å spre informasjon om prosessene og regelverk om tilknytningsprosesser ut mot aktører i samfunnet. Utvalget foreslår at føringer for involvering for nettselskapenes del legges til forskrift for energiutredninger, og antyder at føringer til kommuner og fylkeskommuner kan inkluderes i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Halden kommune mener at ansvaret for involvering bør legges tydelig hos én part, og at det mest nærliggende er nettselskapet. Videre er Halden kommune positiv til at kommunens rolle tydeliggjøres, og her er koblingen til klimaomstilling åpenbar. Halden kommune er likevel usikker på om planretningslinjene for klimaplanlegging er rett dokument for å formalisere denne koordineringen. I en ideell verden benyttes retningslinjene kontinuerlig og tverrfaglig, men dette utgjør ikke nødvendigvis den samme tverrfagligheten som trengs i forbindelse med strømnnettutbygging. Når det gjelder krav til kraftsystemutredningens (KSU) innhold, forstås NOUens beskrivelse slik at det etter dagens føringer skal inkludere store nye punktforbruk i noen av prognosene,

typisk fra industribedrifter. KSUene må omfatte omleggingen av hele samfunnet, og bli et reelt planleggingsverktøy og beslutningsgrunnlag. Halden kommune mener at krav om dette må formaliseres. Gjerne i forskrift og som minimum i veiledning til nettselskapene. Halden kommune ser videre at digitalisering av KSU-prosessen både vil gjøre informasjonsinnhenting og -deling mer effektiv, samt muliggjøre en mer dynamisk prosess. Dette vil gjelde for selve KSUen, og for samspillet mellom langtidsplanen og de løpende tilknytningssakene. Alt dette er svært positivt, men igjen minner vi om at dette er ressurskrevende å etablere for alle aktørene, ikke bare sentralt hos NVE. Det må sørges for at nettselskapene har handlingsrom til dette uten at det går på bekostning av utvikling av det fysiske strømmettet.

4. Forslag for å avdekke eksisterende kapasitet i strømmettet

Utvalget foreslår prising av abonnert effekt for eksisterende kunder og for nye kunder som reserverer kapasitet i eksisterende regional- og transmisjonsnett. Dette er gratis i dag. Halden kommune støtter i utgangspunktet et slikt forslag, ettersom det vil gjøre det mulig å avdekke og tilgjengeliggjøre nettkapasitet uten investeringer. Samtidig må prisnivået og mekanismene være tilpasset en konjunkturavhengig industri. Det å betale urimelig mye for ubrukt effekt kan forsterke en negativ konjunktur for en bedrift. Prising av reservasjon for nye kunder kan imidlertid utgjøre en ytterligere barriere i tillegg til dagens terskler. Det kan medføre at virksomheter nøler med å sende henvendelse om nettilknytning. For å senke disse barrierene bør nettselskapenes og myndighetenes formidling om systemet og regelverk forbedres kraftig sammenliknet med dagens situasjon i vår region. Det bør være enkelt for bedrifter og virksomheter å forstå systemet og hva som kreves i de ulike fasene. Her vil tydelige og omforente krav til modenhet for prosjekter før innmelding også avhjelpe. Aktører som kommune og næringsforening kan være gode samarbeidspartnere i dette formidlingsarbeidet. Bedre formidling og systemer vil derimot neppe løse floken med at bedrifters ledetid for elektrifiseringsprosjekter som oftest er kortere enn nettutviklingsprosessen.

5. Konseptvalgutredning (KVU) og ekstern kvalitetssikring

Det er viktig at KVU-plikten for nye store kraftledningsanlegg i transmisjonsnettet (sentralnettet) videreføres. Forslaget om å overføre ansvaret for den eksterne kvalitetssikringen til Olje- og energidepartementet støttes. Dette kan blant annet gi økt tillit til kvalitetssikringen. Vi registrerer at utvalget mener at man ved å åpne for parallell kvalitetssikring unngår økt saksbehandlingstid. Det blir viktig å rigge prosessene slik at man oppnår tidsbesparelser, inkludert i samspillet med Statnetts områdeplaner. Utvalget foreslår å innføre frist for departementets saksbehandlingstid, noe Halden kommune støtter. Utvalget nevner en mulighet for ikke å ha KVU på høring, for å spare ytterligere tid. Halden kommune minner om at høring er viktig for å sikre demokratiske prosesser og få frem et bredt beslutningsgrunnlag, og at det er viktig å få innspill så tidlig som mulig, mens prosjektet fortsatt har relativt høy grad av fleksibilitet. Dette kan motvirke konflikt og forsinket fremdrift lengere frem i tid.

6. Uheldig med fortsatt reaktiv prosess

Strømnettutvalget legger opp til en fortsatt reaktiv prosess for nettutbygging og -utbedring. Planlegging av prosjekter vil i hovedsak starte på grunn av vedlikeholdsbehov, ventet behovsøkning som følge av befolkningsøkning eller etter at nettselskap har mottatt en konkret og moden tilknytningsforespørsel fra kunde. Nylig iverksatte eller foreslåtte virkemidler som kan bøte noe på dette er Statnetts områdeplaner, forbedringer i regionale nettutviklingsplaner, å starte utredning av nettanlegg før det faktiske behovet er rimelig avklart eller innmeldt, og betinget anleggskonsesjon. Det kan virke som strømnettutvalget vektlegger risikoen for overinvesteringer høyere enn konsekvensene av for lite og for sene investeringer i strømnettet. Halden kommune mener dette kan være uheldig for å oppnå tilstrekkelig kapasitet i tide. Det registreres også at utvalget mener det ikke er behov for endringer i inntektsrammemodellen som grep for lavere terskel for investeringer i nytt strømnett eller oppgradering. Fortsatt reaktiv planlegging vil være utfordrende for eksisterende bedrifter, eller enkeltvis nyetableringer, men spesielt for utviklere av store, nye næringsområder uten strømnett. For disse er det svært vanskelig å lande kontrakter med bedrifter når energispørsmål er uavklart. Når sentral infrastruktur ikke bygges på forhånd kan nye grønne arbeidsplasser tapes til andre land. En slik reaktiv utvikling strider imot regjeringens ambisjoner. Vi legger til grunn at regjeringen og stortinget vil arbeide videre med både finansielle og regulative løsninger for å ligge i forkant med strømnettutvikling som en vesentlig del av klargjort infrastruktur for grønn omstilling og næringsutvikling. I Hurdalsplattformen kan man lese at regjeringen vil: «Legge frem en nasjonal strategi for klargjøring av grønne industriområder og industriparke med internasjonale konkurransefortrinn. Strategien skal sikre tilgang til areal, energiforsyning, infrastruktur og kompetanse til fremtidige industrietableringer» Dette gjentas i regjeringens nylig publiserte Strategi for grønt industriløft, men da uten utdypingen om hva det skal sikres tilgang til. Vi håper dette ikke er et uttrykk for reduserte ambisjoner for strategien.

7. Flere kriterier enn kostnader må få påvirke god lokasjon av virksomheter

Når kunder blir tilknyttet nettet, får økt kapasitet eller bedre kvalitet og dette utløser nettinvesteringer, fastsettes anleggsbidrag fra kunden(e) for å dekke hele eller deler av de tilhørende investeringskostnadene. Der en ny tilknytning ikke utløser nettinvesteringer betales ikke anleggsbidrag. Utvalget stadfester at anleggsbidraget fungerer og bør fungere som et lokaliseringssignal. Halden kommune mener at ledig kapasitet i strømnettet, eller kostnader ved å forsterke eller bygge nytt ikke kan være det eneste førende «signalet» eller kriteriet for hvor en virksomhet bør etableres. Tilgang på andre ressurser vil være vesentlig, som tilgjengelig kompetanse og arbeidskraft, gode logistikkforhold frem til markedet, og gjerne nærhet til markedet. Vår region i Søndre Viken tilfredsstiller mange av disse andre innsatsfaktorene. Sirkulær økonomi har seilt opp som et mulig paradigmeskifte for å realisere kraftig reduksjon i klimaendringer og negativ påvirkning på natur. Skal dette realiseres bør bedrifter plasseres der de kan utnytte andres overskuddsressurser. I teorien skal dermed enkeltbedrifter både være villig til å betale for nettutvikling, men også vente opptil mer enn ti år på å etablere seg på en ellers god lokasjon. Halden kommune vil utfordre dette synet, samt bekymringene mot å overinvestere i nett. Selvfølgelig skal man ha en restriktiv tilnærming til bruken av aktørenes samlede midler, ikke minst i en situasjon med høye og stigende energikostnader. Vi frykter likevel at Norge vil tape arbeidsplasser til andre land, og at bedrifter lokaliseres på steder der de ikke får utnyttet overnevnte ressurser optimalt. Det vil bli svært utfordrende å realisere sirkulær økonomi og industrielle symbioser under denne tilnærmingen.

8. Flexibilitet fra forbrukssiden er viktig, men bør ikke overvurderes

Strømnettutvalget vurderer tiltak som gir bedre utnyttelse av dagens strømnnett. Dette omfatter eksempelvis økt forbrukerflexibilitet, altså tidsforskyving av forbruk og kutting av effekttopper i husstander. Mulighetene for mer fleksibilitet i eksisterende industri og nye næringer fremheves også. Halden kommune vil peke på at NOUen ikke problematiserer mulig bortfall av eksisterende fleksibilitet hos industribedrifter i lys av ønsket klimaomstilling og varslede karbonkostnader. Med mindre det er tale om ubetydelige perioder med bruk av fossile energibærere vil industrien ha færre alternativer å spille på, all den tid fossile energibærere og -kilder skal fases ut. Avfallsbasert biogass og bærekraftig biobrensel vil utgjøre begrensede ressurser. Teknologi- og kostnadsutvikling på energilagring, lokal energiproduksjon og utnyttelse av overskuddsvarme vil kunne bøte på noe. Likevel opplever vi at industribedrifter i regionen som i dag gir fleksibilitet i regionalnettet, ønsker å gå over fra gass til mer bruk av elektrisitet som en følge av nasjonal og internasjonal klimapolitikk. Dette vil innebære både at dagens fleksibilitet reduseres og behov for økt strømnnettkapasitet. Det er ikke ledig kapasitet i regionalnettet i denne størrelsesordenen.

9. Samfunnsøkonomi

Halden kommune ønsker å minne om at nytten av tallfesting i samfunnsøkonomi kan diskuteres. Det er viktig ikke å forenkle informasjonen og vurderingene som gjøres så mye at kvaliteten ikke lenger er tilstrekkelig. Utvalget presiserer at både positive og negative ikke-prissatte virkninger skal hensyntas, og det blir viktig at dette realiseres. Det pekes på at karbonprising kan brukes for å beregne klimaskade eller -nytte, men det er ikke gitt at en avgift eller kvotepris inkluderer verdien av å nå eller ikke nå klimamålene. Spesielt må man være oppmerksom på utfordringene ved utviklingen av digitale planprosesser og verktøy, slik at komplekse spørsmål ikke forenkles for mye. Beslutningsgrunnlaget bør være faglig solid og forståelig.

10. Nasjonale myndigheter må jobbe videre

Halden kommune har tidligere i innspillet pekt på forventningene til arbeidet med nasjonal strategi for klargjøring av grønne industriområder, og vil her peke på ett tema som vi mener raskt må forbedres for å legge til rette for grønn næringsomstilling. Det trengs bedre rammebetingelser for lokal fornybar produksjon som kan være med på å avlaste nettet, inkludert i kombinasjon med energilager. Vi registrerer at forslag om innføring av modell for deling av overskuddsproduksjon er på høring. Intensjonen er å gjøre det enklere og mer attraktivt å produsere solstrøm for beboere i flermannsboliger, leilighetskomplekser og næringsbygg. Industrien og store næringsområder omfattes ikke av endringene. Også her trengs insentiver. Vi ser fram til konkretisering av følgende formulering i strategi for grønt industriløft: «Regjeringen ønsker å se nærmere på hvordan lokal energiproduksjon tilknyttet lokalt forbruk i industri og næringssektor kan bidra til å unngå behov for nye nettinvesteringer».

11. Kjernekraft

Halden kommune mener det bør igangsettes en faglig utredning, med en påfølgende debatt rundt behovet for kjernekraft i Norge. Verden må ha kjernekraft for å løse klimautfordringene og Norge har verdensledende kompetanse innen forskning og utvikling av kjernekraft, spesielt sikkerhetsforskning. Norges bør fortsette å ta lederrollen på nukleær forskning og utvikling, og sørge for å besitte nødvendig kompetanse; både for oppdragsforskning for medlemslandene i OECD «Haldenprosjektet», men også som en forberedelse til eventuelt å bygge egne kjernekraftverk for å supplere el-forsyningen i Norge i framtiden. Det pågående arbeidet med dekommisjonering av forskningsreaktorene i Norge bør sette behovet for utredning og debatt om kjernekraftverk ytterligere på dagsorden.

Med hilsen

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

Åsmund Bråtekas

seniorrådgiver

Kommunalavdeling samfunn og

samskapning